

רבי יהודה אומר: כוס היה ממלא מדם התערובת, זרקו זריקה אחת על גבי המזבח. ולא הוודו לו חכמים. היו פוקקים את העזרה בשעת עשיית הפסח. לרבי יהודה – כדי למלא כוס לבסוף מדם התערובת. ולחכמים – משום שבת והידור לעבודה שיהיו הכהנים מהלכים עד ארכובותיהם בדם. ופירשו, בהולכת עצים למערכה שאינה עבודה ויכולים להרים בגדיהם שלא יתלכלו מן הדם, אבל בשעת הולכת הדם והאברים, היו פוסעים מעל אצטבאות שבעזרה כדי שבגדיהם לא יתלכלו ותיפסל העבודה, שהרי ההולכה עבודה היא וצריכה כהונה ואינם יכולים להגביה בגדיהם.

הרמב"ם השמיט פקיקת העזרה בערב פסח (ע' שפ"א זבחים לה). ונראה שהוא סובר שאינה מצוה, ואם קשה לכהנים לילך על האיצטבאות, לא היו עושים כן. ולכן השמיט ענין זה (עפ"י אגרות משה ח"מ ח"ב סא, ד. וכיו"ב י"ל בהשמטת הרמב"ם ציפוי פי השופר שבמקדש בכסף או בזהב – ע' משנה ר"ה כו: והעיר ע"כ הלח"מ ריש הל' תענית. ויש עוד כיו"ב – ע' זבת תודה מנחות סב ויוס"ד שם; כסף משנה ק"פ ח, ט').

כיצד תולין ומפשיטים? אונקלוס של ברזל היו קבועים בכתלים ובעמודים (= 'ננסים' שבבית המטבחים שבעזרה), כל מי שאין לו מקום לתלות ולהפשיט – מקלות דקים וחלקים היו שם, מניח על כתפו ועל כתף חבירו, ותולה ומפשיט. רבי אליעזר אומר: י"ד שחל להיות בשבת (ואינו יכול לתקן / לטלטל המקלות. ערש"י רע"ב וצל"ה; שבת קכד), מניח ידו על כתף חבירו ויד חבירו על כתפו ותולה ומפשיט. הלכה כחכמים, שאין שבות במקדש (עפ"י פירוש המשנה לרמב"ם; רע"ב. וכ"מ ברמב"ם הל' ק"פ א, טז).

לרבי יוחנן בן ברוקא, אינו מפשיט אלא עד החזה – כדי להוציא אימוריו. ולחכמים יכול להמשיך ההפשט ובלבד שיחתוך רצועות דקות, שאין בזה משום מלאכה. ויש אומרים שלחכמים מותר להפשיט כדרכו בחול (עפ"י שבת קטז–ק"ו ותוס' שם ועוד).

קורעו, [ממחה את קרביו ומסיר את הפרש], מוציא את אימוריו. נתנם במגיס להקטירם [הכהן, לאחר המלחמה] על גבי המזבח [ואין מערבים חלביו של זה בשל זה. וצריך להקטיר כל אימורי הקרבן כאחד]. יצתה כת הראשונה וישבה לה בהר הבית (בשבת, שאין יכולים להביא פסחיהם לבתיהם). שניה – בחיל, והשלישית – במקומה עומדת. חשיכה – יצאו, כל אחד ואחד נתן פסחו בעורו ומפשיטו לאחוריו והולך לביתו וצולהו.

פרק שישי; דפים טה – סז

קכא. א. אלו דברים בפסח דוחים את השבת ואלו שאינם דוחים?

ב. מנין שהפסח והתמיד דוחים את השבת ואת הטומאה?

ג. אלו טומאות נדחות מפני הקרבת הפסח בציבור?

א. אלו דברים בפסח דוחים את השבת: שחיטתו וזריקת דמו ומיחוי קרביו (להוצאת הפרש שלא יסריח) והקטר חלביו (ובכלל זה הפשט עורו עד החזה להוצאת קרביו להקטרה. ויש אומרים אף המשך ההפשט מותר כשחותך העור לחתיכות דקות שאין לו בהן צורך. ויש מתירים כדרכו בחול – אם משום שלא יסריח אם משום כבוד הקדשים שלא יהיו מוטלים כגבלה. ע' בפירוט בשבת קטז–ק"ו).

אבל צלייתו והדחת קרביו, כיון שאפשר לעשותם לאחר השבת – אינם דוחים את השבת. [והקטר חלביו, אף על פי שכשר כל הלילה, אין ממתניגים ללילה. בא וראה כמה חביבה מצוה בשעתה. רבי שמעון להלן סח: וכתבו המפרשים עפ"י התוספתא (ערכין ב, ז) שעיקר מצותו ביום. עפ"י מאירי; לחם משנה ק"פ א, יח. וע"ע אבני נזר כג].

הרכבתו דרך רשות הרבים, והבאתו מחוץ לתחום, והתיכת יבלתו – אין דוחים את השבת, אף על פי שאין איסורם אלא משום שבות [שסובר תנא דמתניתין חי נושא את עצמו, ותחומין – דרבנן, והתיכת יבלת – בצפורן או בשן] – לפי שיכול היה לעשותם מאתמול (עפ"י רש"י; עירובין קג). כן היא דעת רבי יהושע ורבי עקיבא. רבי אליעזר אומר: דוחים.

[רבי אליעזר עצמו סובר שאפילו מלאכה גמורה מדאורייתא נעשית בשבת, כל שהיא ממכשירי המצוה, ואף על פי שאפשר לעשותה מאתמול (שבת קל. ולהלן סט), ואמר לרבי יהושע: אפילו לשיטתך שמכשירי מצוה אינם דוחים את השבת, בדין הוא שאיסור שבות יידחה. עפ"י תוס'].

כמו כן נחלקו במשנה אודות הזאה בשבת על טמא שחל שביעי שלו בערב הפסח; לרבי עקיבא אינה דוחה את השבת (הגם שאי אפשר לו להזות מאתמול) מפני שאינה מגוף הפסח אלא ממכשיריו, ולא נאמר 'במועדו' אלא על עשיית הפסח עצמו. ולרבי אליעזר – דוחה (וע"ע להלן סט). אמר רב יהודה אמר רב: הלכה כרבי עקיבא (סט).

שכח ולא הביא סכין מאתמול; אם היה טלה, תוחבו לו בצמרו ומכישו (רמב"ם) והולך דרך רשות הרבים. אם היה גדי – תוחבו בין קרניו. ואף על פי שהוא מחמר – מחמר 'כלאחר יד' הוא, והתירו חכמים שבות כזו במקום מצוה.

דוקא שבות דבהמתו התירו, שהוא קל יותר משבות עצמו (תוס'). ומרש"י משמע שכל שבות כלאחר יד התירו. עמהרש"א.

[מבואר בסוגיא שאין לתחוב הסכין בבהמה אלא אם עדיין לא הוקדשה, כדרך שנהג הלל שהיה מקדיש את הזבח בעזרה סמוך לשחיטה. אבל אם כבר הקדיש – הלא נמצא עובד עבודה בקדשים.

ובירושלמי (מובא בתוס') אמרו שכל עבודה שהיא לצורך הקרבן, אין בה מעילה ומותרת. ולהלכה פסק הרמב"ם (ק"פ א, יט) כתלמוד שלנו לאסור מפני שהוא עובד בקדשים. ואין זה נחשב 'לצרכה' (עפ"י מאירי. ובר"ח משמע קצת שהאיסור הוא משום מראית העין שנראה כעובד. וע"ע בחזון יחזקאל כאן).

אף על פי שאין מקדישים בשבת וביום טוב (ומשמע מכאן שאפילו במחשבה בלבד אין להקדיש בשבת. ע' אחיעזר ח"ב מט, ד), מקדיש אדם את פסחו בשבת, וכן את חגיגתו ביום טוב, הואיל והם חובות הקבוע להן זמן לבו ביום (רבי יוחנן).

א. בירושלמי (פסחים ה, ג ביצה ה, ב) מובאת דעת ריש לקיש שאין להקדיש בשבת וביום טוב אפילו חובות הקבוע להן זמן.

מאידך ישנה דעת אמוראים [אליבא דרבי יוחנן] שמותר להקדיש קדשי מזבח אפילו לצורך מחר. ויש דעה המתירה להקדיש בעזרה מפני שאין שבות במקדש.

הלכה כרבי יוחנן שמקדיש אדם חובות הקבוע להם זמן בשבת וביו"ט (רמב"ם ק"פ א, יט; שבת כג, יד).

ב. אפשר להקדיש את סכין שחיתת הפסח בשבת (עפ"י תוס' וקרני ראם על המהרש"א).

ב. נאמר במועדו בפסח ונאמר במועדו בתמיד; מה 'מועדו' האמור בתמיד דוחה את השבת ככתוב עלת שבת בשבתו על עלת התמיד, אף 'מועדו' האמור בפסח דוחה את השבת. ומה פסח דוחה את הטומאה, בציבור, אף תמיד (ושאר קרבנות שקבוע להם זמן, שנאמר בהם לשון 'מועד'). עפ"י ירושלמי ז, ד ופיה"מ לרמב"ם) דוחה את הטומאה.

ומנין שפסח דוחה את הטומאה – רבי יוחנן אמר: איש כי יהיה טמא... – איש נדחה לפסח שני אבל ציבור עושים בטומאה. ריש לקיש דרש מוישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש – יאמר טמאי